

Bra kamrater

"§ 1. Kils A.I. K. stiftat den 2 juli 1924 har till uppgift att genom övandet av idrott höja intresset för densamma och utbilda goda idrottsmän samt verka för en god kamratanda."

Första paragrafen i första stadgarna.

Blinka, Bio, Pjuck och Pompelipark

Blinka, Jompa, Bio, Krax, Pligg, Håman, Nubb, Tjolla, Kôrven, Perra, Krös, Knödd, Kusa, Gummi, Svarten, Pjuck, Hugo, Kase, Lången, Muffin, Tunnel, Zäta, Plagen, Kusa, Slangen.

Se där några smeknamn från Kils fotbollshistoria, hämtade ur de utmärkta historieskrifter som klubben gett ut genom åren.

Vänta, det finns ett till.

Frickadona. I mars i år skrev han än en gång nytt kontrakt med allsvenska Elfsborg, Per Frick.

Ungefär vid nuvarande Långgatan 80 - 82 låg platsen där klubben bildades. Den bar ett namn som också liknar ett smeknamn:

Pompelipark.

Fotbollspoesi från Kil

"Denna ungdom stark och sund var förtjust i tingest rund, därför snart man kicka' boll på Gravendal.

Grabbar kom från alla håll för att leka med en boll, det blev fotbollen

som mest intresset stal."

Ur Erik Skoglunds dikt när Kils AIK fyller 50 år.

100 ÅR

med fotbollen i Kils AIK

1924 är det mellankrigsår i världen. I Karlstad har filmen Gösta Berling premiär på Cosmorama och Drott. John Lindgren, Umeå, vinner Vasaloppet. I juli ska Paavo Nurmi dominera långdistanslöpningen vid Paris-OS och den 3 augusti startar den första fotbollsallsvenskan.

Samma år, den härliga sommardagen 2 juli, samlas några ungdomar i 14-20-årsåldern i skyttepaviljongen vid Pompelipark i Kil. Pionjärerna. Till mötesordförande väljer de initiativtagaren, stationsskrivare Lars-Gustaf Wallenius. Protokollet skrivs av Gustaf Junghage (fast då heter han fortfarande Jansson).

75 år senare intervjuar Erik Skoglund tre av de som var med, Gunnar Junghage, Erik "Plagen" Albinsson och Folke Lindblom. De var 16, 18 och 14 år den gången.

Mötet beslutar bilda en ny klubb, missnöjda med föregångaren Kils GoIF som man är. Man antar stadgar. Efter förslag från Harry Johansson bestämmer de att klubben ska heta Kils Allmänna Idrottsklubb. Medlemsavgiften blir 2 kr per medlem över 18 år, 75 öre för medlem under 18 år och 2 kronor per år för passiva medlemmar.

Dags för omstart

Fotboll spelades i Kina redan 400 år före Kristus och i medeltidens Italien och Frankrike. Men på allvar etablerades spelet i England i början av 1800-talet.

Till Värmland kom sporten på 1890-talet, allra först till Arvika och till Malmtorget i Karlstad. Naturligtvis har de sparkat boll även i Kil innan 1924 men nu, denna onsdag, känner de att det är dags för en omstart.

Kanske en av de absolut slagkraftigaste formationerna under 40—50-talet, nämligen 1947 års framgångsrika lag. Bakre raden från vänster: lagledare Arvid Friberg, Bror Ståhl, Erik Skoglund, Bertil Jansson, Bengt Lööv, Ivan Ljung. Knästående från vänster: Erik Lööv, Pelle Westerberg, Karl-Erik Nilsson, Åke Lööv, Henrik Claesson, John Persson.

Större ära att bära bollen

”... nästa match var Kristinehamns-kamraterna på bortaplan. Jag har en god aning av, att året var 1919, och som läsaren förstår, var undertecknad bara barnet, men var man villig att remma av pojkarnas skor efter matchen och bära bollen och väskan, så slank man med.

Jag minns särskilt, att det var större ära att få bära bollen än väskan med vidhängande skor. När ett lag reste bort, så bade det alltid en boll med sig, det är på de sista åren, som detta ändrats.”

Gunnar Junghage berättar tidig fotbollshistoria i jubileumsskriften Kils AIK 20 år, 1924 - 1944.

”En litten grabb som ä så jädrans snabb”

”Vi har en litten grabb
som ä så jädrans snabb
satt ingen binner mä'n i torcka
eller klabb,
han spänner absolut
satt backera tar slut
å lägger säj som dö på marka,
ja han far kring som en
röbet karusell
att dä ä Claesson, ja dä förstår
du väl,
vi spände böll vi å for iköll vi
å bröt oss väldit här i parcken.

”Vid Kils AIK:s fäst augusti 1935”,
en av verserna, av en anonym diktare.

(Melodi: Det hände härom dan
att jag for in te stan. Originalmelodin
inspelad av Skånska Lasse, Peps Persson
och andra under titeln Motorcykeln.
Den finns på Youtube och Spotify).

I Forshaga for fel läder i mål

1961 blir det en något annorlunda rubrik
i Värmlands Folkblad när laget möter
Forshaga borta.

Blinka målade med egna skon Bollen låg kvar

Sven ”Blinka” Ahlqvist var en
av klubbens främsta profiler, både i
försvaret och småningom som
lagledare i tioalet år.

Bannlyst i början

I början är visserligen fotbollen bannlyst i klubben, skriver Gunnar Junghage i skriften från 20-årsjubileet, men: ”I slutet på 20-talet upptogs även denna sportgren på programmet, och jag kan säga, att i samma mån, som intresset och omfattningen stegrades, så slappnades intresset för den fria idrotten.”

Någon idrottsplats finns inte. ”Planen vid Gravendal låg i lägervall, och vi anlade därför hoppgröpar och kastringar i ’Pompelipark’, och löpningarna avklarades på landsvägen. Att det blev en viss hårdhet i våra ben av den hårda landsvägen bekymrade oss föga, då Wallenius kunde ge massage.”

”Fotbollen vann terräng, seriesystem inrättades, och Kils AIK hade växlande framgång. Det var seriesegrar och olika placeringar, och vi ha även smakat på att få åka ur serien.”

”...hade vi haft ytterligare två poäng till, så hade det till höstsäsongen blivit Div III, den serie, där vi borde höra hemma. Våren 1944 har lovat gott för framtiden med bortasegrar över seriesegrande Torsby och tvåan Grums.”

Godsägaren sålde för 40 öre kvadratmetern

Det var i Epadalen omkring 1910-1915 som Kils ungdomar först spelade fotboll. Epadalen, Gravendal, Pompelipark, Skogsvallen, Sannerudsvallen, nya Sannerudsvallen. Där är några av namnen på Kils AIK:s arenor genom åren.

”Första åren var buskaget väster om planen ’omklädningsrum’, men ingen klagade” skriver Erik Skoglund.

Den 18 augusti 1937 tecknar man kontrakt med godsägare Roger Andersson på Karlslund. Några boende på Mon har protesterat. De vill inte ha den nya fotbollsplanen i grannskapet. I stället köper klubben mark där Sannerudsvallen nu ligger. Priset blir till sist 40 öre kvadratmetern. En fjärdedel av vad Andersson först har begärt.

När arbetet är som intensivast bryter andra världskriget ut. Trots gengasdrivna lastbilar och svårigheter att skaffa kolstybb till löparbanorna fortsätter arbetet. Den 20 juli 1941 kan gamla Sannerudsvallen invigas i strålände väder. Gräsmattan får betyget ”bäst i Värmland” vid sidan av Stora Valla i Degerfors.

1957 invigs nya klubbhuset.

1965 börjar klubben sin bingoverksamhet.

1974 är det dags igen. Nu anläggs nya Sannerudsvallen.

1978 vinner Kils AIK över Degerfors med 1-0 i semifinalen i Värmlands Fotbollförbunds Jubileumscup. I finalen förlorar man mot KB med 1-2.

1991 ombildas föreningen till en alliansförening. Fotbollen, friidrotten, ishockeyn och handbollen blir till fristående klubbar. Kils AIK Fotboll bildas.

Glädje och besvikelse

Björn Olestig heter en annan f d fotbollsspelare i klubben. 1985 ger han ut en historik över åren 1955-1985. Där finns en kronologi över Kils AIK Fotboll:

Från mitten av 1950-talet och ca 10 år framåt – målet: div III

1964-1968: reaktion!

1969-1975: uppåt i seriesystemet

1976-1978: generationsväxling

1979: Alexander Jovancic åter i Kil

1980-1982: stagnation

1983: äntligen vinst i ”fyran” och spel i div III säsongen därpå

1985: respass!

Så fortsätter det att lunka på för klubben som kilsungdomarna bildade den där soliga onsdagen i juli för 100 år sedan. Goda år följs av sämre. Glädje ibland, besvikelse ibland. Hela tiden alla dessa ideella ledare som sliter - och spelare som drömmer. Och tvärt om.

Fotbollsord från förr

Centra - att passa bollen till en medspelare (ursprungligen in mot planens mitt). Uttrycket känt i Sverige sedan 1901. Det levde på värmländska skolgårdar långt in på 1950-talet.

Centra!

Fisklir - när du bara försöker få tiden att gå, t ex genom att passa bakåt till målvakten. Ordet belagt i svenskan sedan 1951.

Täffutt - ”spark på fotboll med skons tåparti vilket vanligen tillgrips som nödfallsåtgärd och annars anses amatörmässigt” skriver Svenska Akademien. Ordet från 1935.

Hela bollen ska ligga still! - en kommentar som man ibland påstår att degerforslegendaren Ralf Edström fällt, som fotbollsexpert i radion. Så heter också den bästa svenska diktsamlingen om fotboll. Författare: Bengt ”Cidden” Andersson. Läs den!

2-3-5 - förr det vanligaste spelsystemet. 2 backar, 3 halvbackar, 5 i anfall med centern i mitten.

Klassiska ramsor

Heja Sverige, friskt humör. Det är det som susen gör! - ramsa av revyartisten Axel Hultman. Vid landskampen mot Danmark den 8 oktober 1916 slog den igenom på allvar.

Heja Sverige, friskt humör. Skjorta' hänger uttaför! - en något yngre, lokal version.

Hysch! - fick svenskarna höra när de ropade högljudda hejaramsor på nys så tysta, belevade fotbollsläktare.

Inför finalen mot Brasilien vid hemma-VM 1958 blev klackarna förbjudna att ropa ramsor. Flera länder hade protesterat. De tyckte att det organiserade hejandet var osportsligt och störande.

Vi får inte glömma supportrarna. Supporterklubben GFV har varit en viktig del av klubben. Nu jobbar man för en omstart och hälsar nya medlemmar välkomna.

Placeringar i tabellerna

Den värmländska maratontabellen för fotbollsherrar 1925-2018 toppas av Degerfors med 2 650 poäng före IFK Sunne och Grums. På sjätte plats kommer Kils AIK med 2 152 inspelade poäng.

I sin historik över fotbollen i Värmland publicerar Håkan Kamp några rankinglistor över lagen i distriktet. 1944 toppar Degerfors före Karlskoga IF och Karlstads BIK. Kils AIK delar 17:e-platsen med Munkfors AIK.

Den egna statistiken visar att höjdpunkten är 1984. Då slutar Kils AIK på sjunde plats i div III och blir fjärde bästa lag i Värmland, 113:e i hela seriesystemet.

År 2013 tycks det gå raka spåret mot div III. Men i omgång 14 i matchen mot Rottneros som Kil vinner med 7-1 uppdagas att KAIK använt en otillåten spelare. Tre poäng blir 0 och därmed fortsatt spel i div IV. Säffle FF tar platsen. Samma år har KAIK både bästa mittfältaren och vinnare av skytteligan i Värmlandsserien.

2023 startar klubben gåfotboll för pensionärer, både herrar och damer. Som en av deltagarna säger, ”Jag fick inte spela fotboll när jag var liten, det gjorde bara pojkar...”

I fjol hamnar Kils AIK på tionde plats bland elva lag i div V, Värmland västra visar Svante Bernhards statistik på Värmlands fotbollsforbunds webbplats. I år har klubben 14 lag i seriespel, tre seniorlag varav ett i futsal (inomhusfotboll), sju ungdomslag varav ett i futsal samt fyra barnlag.

Svante Bernhards statistik. Vill du veta hur det gått för Kils AIK sedan 1920-talet i seriesystemet? Här hittar du en fantastisk samling statistik:

Blomman av Kils ungdom emigrerade

I 20-årsskriften berättar signaturen H. M. om emigrationen till Amerika men även om en något kortare resa mot sydväst.

”År 1912 var ett sorgens år för fotbollen i Kil. Då reste nämligen blomman av Kils ungdom, de flesta aktiva fotbollsspelare, över ’pölen’ och lämnade endast ett fåtal kvar.”

Året därpå var han 12 år gammal. Då fick han chansen att följa med på en match mot arvfunden Edsvalla.

”Jag med mina 30 kg vikt fick under matchens gång det tvivelaktiga nöjet att spela emot en dubbelt så lång Edsvallabo och det var icke nöjsamt. Jag kom emellertid på en lösning av problemet i fråga; jag kröp eller sprang mellan hans långa ben.”

Efteråt fick laget fly in på herrtoaletten på Edsvalla station för att söka skydd mot stenregnet från den något lokalpatriotiska publiken.

Kil vann.

Bästa laget?

Albert Winqvist, Knut Moberg, Harry Moberg, Olle Högberg, Henrik Claesson, Jompa Persson, Georg Vestergrén, C. E. Bengtsson, Johan Svensson, Hans Carlsson och Linus Bengtsson.

Gunnar Junghage räknar upp klubbens bästa spelare i skriften vid 20-årsjubileet. Då ingår även spelare från föregångaren Kils GoIF.

31 spelarfavoriter

"Bio" Nilsson, Erik Lööv, Kjell Olsson, "Blinka" Ahlqvist, Bengt Lööv, Lars Fernqvist, Pelle Åhs, "Pligg" Fredriksson, Leif Abrahamsson, "Perra" Karlsson, Lennart Jansson, Ove Åslund, Karl-Johan Sundqvist, "Gummi" Nordqvist, Ingvar Karlsson, Lennart Olsson, Sune Nilsson, Steve Rogersson, Rolf Åström, Rolf Frick, Jan Sälgeback, Lars Rahm, Jan Wallman, Claes Wallman, Roger Bengtsson, Jan-Erik Juhlin, Bengt Zettergren, Håkan Andersson, Staffan Billinger, Stuart Garnham, Ulf Gustafsson.

Björn Olestig räknar upp sina 31 spelarfavoriter åren 1955 - 1985. Kjell-Åke "Gummi" Nordqvist är förmodligen den som spelat flest matcher för klubben genom åren.

Annonser 1944

I den stencilerade jubileumsskriften från 1944 kan man läsa annonser som berättar om sin tids KIL:

-Möt sommaren med en ny permanent. Strandbergs Damfrisering, tel 104.

-Se solsidan av KIL. Bjud Edra vänner till Fryksta Pensionat, gott kaffe & hembakat bröd, tel 139.

-Hallå idrottsmän. Central Hotell. Där träffs vi. Där trivs vi. Där äter vi. Gott bord. Moderata priser. Tel 6.

De här fyra sidorna
är förstås inte hela
fotbollshistorien.
Vilka händelser och
profiler minns du?

På väg till fattiggårn ...

Erik Skoglund minns en fotbollsresa till Kålsäter i början av 30-talet. Han var skolgrabb och fick följa med A-laget. Som vanligt åkte de på Erik Edqvists lastbilsflak. Det var början av augusti och "Svepis" och Kuylenstjerna medförde kräftor, som de fick avsmaka. "Tyvärr var min aptit begränsad, eftersom jag blev åksjuk under den 'bumpiga' bilresan."

På hemvägen mådde han bättre. Särskilt när de besökte Ökne Gästgiveri i Värmlands Nysäter och han blev bjuden på mjölk och stor ostmacka av en av idolerna. Under den fortsatta resan hem skaldade målvakten Tarzan Svensson:

*Vi komma nu från Ökne
och är på väg till Lökene...*

Lökene var kommunens vårdhem, i folkmun kallat fattiggårn. Humor har det alltid funnits gott om i fotbollens omklädningsrum och på dess lastbilsflak.

Det gäller även den galghumor som ibland är så bra att ha vid hemresor.

SVEN-OVE SVENSSON

Skriftliga källor och lästips - bland annat jubileumsskrifterna:

Kils AIK 20 år 1924-1944

Björn V Olestig: Kils AIK Fotboll 1955-1985

Kils AIK 50 år

Kils AIK 75 år 1924-1999

Dessutom Håkan Kamp: Från torgfotboll till allsvenskan

- mer än 100 år med värmländsk fotboll.

Muntlig källa: Ewa Andréson.

Segrarlaget i division VI 1969. Stående från vänster tränaren Alexander Jovancic, Leif Abrahamsson, Göran Anderson, Per-Olof Karlsson, Gunnar Olsson, Ove Åslund, Björn Olestig, lagledare Erik Lööv, bitr. lagledare Sven Ahlqvist. Knästående från vänster: Lennart Jansson, Kjell-Åke Nordqvist, Malte Persson, Kenneth Lööv, Rolf Carlsson, Kenneth Henriksen. På bilden saknas Carl-Johan Sundqvist och Jan-Erik Johansson. Foto VF.